

Helsingin kaupunki

Tilinpäätöstiivistelmä 2009

Sisältö

Kaupunginjohtajan katsaus	3
Tulot ja menot	4
Verotulot	5
Investoinnit	6
Henkilöstö	8
Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä	9
Ympäristötekijät	9
Vuoden 2009 tilinpäätöksen tunnusluvut	10
Tuloslaskelma	11
Rahoituslaskelma	12
Talousarvion mukainen tuloslaskelma	13
Talousarvion mukainen rahoituslaskelma	14
Tase, vastaava	15
Tase, vastattavaa	16
Helsingin kaupunkikonserni	17
Konsernituloslaskelma	19
Konsernirahoituslaskelma	20
Konsernitase, vastaava	21
Konsernitase, vastattavaa	22

Maailmanlaajuinen talouden taantuma vaikutti vuonna 2009 voimakkaasti kuntien talouteen. Muutaman verotulojen kehityksen kannalta hyvän vuoden jälkeen verotulot kehittivät heikosti vuonna 2009. Helsingin kaupungin verotulot jäivät selvästi talousarviosta ja olivat 0,4 prosenttia vuoden 2008 tasoa alempana.

Vuoden 2009 alussa aloitti nelivuotiskautensa syksyn 2008 kunnallisvaaleissa valittu kaupunginvaltuusto. Valtuusto hyväksyi strategiaohjelman vuosiksi 2009–2012 huhtikuun lopussa.

Vuonna 2009 tehtiin päätös Helsingin ja Vantaan mahdollisen yhdistämisen etuja ja haittoja koskevan selvityksen toteuttamisesta vuoden 2010 aikana. Vuoden 2009 aikana päätettiin kaksipuolaisen seutuhallintomallin etuja ja haittoja koskevan selvityksen toteuttamisesta Helsingin seudun 14 kunnan kesken.

Vuoden 2009 alussa toteutunut merkkipaalu oli kuntajaon muutos Sipoon kunnan, Vantaan kaupungin ja Helsingin kaupungin välillä. Myös kaupungin palvelutuotannon rakenteita kehitettiin. Kaupunginhallituksen konsernijaosto aloitti toimintansa vuoden alussa. Uusi rakentamispalvelu-yksikkö perustettiin myös vuoden 2009 alussa. Uusina kunnan liikelaitoksina aloittivat 1.1.2009 Helsingin kaupungin taloushallintopalvelu -liikelaitos (Talpa) ja Helsingin kaupungin henkilöstön kehittämispalvelut -liikelaitos (Oiva Akatemia).

Seudullisessa yhteistyössä päätettiin Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) perustamisesta. Kuntayhtymässä yhdistettiin Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten vesi- ja viemärlaitostoinnot ja YTV:n jätehuolto sekä YTV:n seutu- ja ympäristötieto. Seudullisessa yhteistyössä päätettiin myös Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) perustamisesta 1.1.2010

alkaen. Kuntayhtymän jäsenkuntia ovat Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniaiainen, Kerava ja Kirkkonummi.

Pääkaupunkiseudun kaupungit allekirjoittivat joulukuussa yli puoli-toista vuotta kestäneiden neuvottelujen päätteeksi maahanmuuttajien työllistymisen tehostamista tukevan aiesopimuksen. Sopimuksen tavoitteena on saumaton palveluprosessi maahanmuuttajien koulutukseen ja työmarkkinoille ohjaamista varten.

Helsingissä pyrittiin taloudellisesta taantumasta huolimatta toteuttamaan investoinnit suunnitellun mukaisesti. Vuoden 2009 toteutuneet investoinnit toteutuivat noin 633 miljoonan euron tasolla, kun vuoden 2008 toteuma oli 701 miljoonaa euroa. Haartmanin sairaala aloitti toimintansa syksyllä 2009. Siellä toimivat pääosin päivystys sekä sisätautien poliklinikka. Myös Kontulan uusi vanhustenkeskus valmistui vuonna 2009.

Liikennepuolella valmistui monia avainhankkeita. Hakamäentien sekä sitä ympäröivien liittymäsiltojen valmistuminen on helpottanut merkittävästi kaupunkilaisten liikkumista Pasilan ja Ilmalan alueilla. Raitioliikenneyhteys Kampin metroasemalle (linja 3) parantaa keskustan raitiolinjaverkostoa. Keskusta-alueen huoltoliikennettä tehostaa vuoden 2009 aikana valmistunut maanalainen huoltoväylä. Vuonna 2014 liikennöintinsä aloittavan Länsimetron louhintatyöt aloitettiin syksyllä 2009.

Kaupunki valmistautui huhtikuussa maailmalla levinneen sikainfluenssaepidemian varalta. Terveyskeskukset olivat valmiustilassa, ja Laakson sairaalasta tehtiin influenssaterveysasema loppukesästä.

Maailmankartalle vuonna 2009 Helsinki pääsi erityisesti World Design Capital 2012 -valinnan myötä. Valinnan teki maailman muotoilujärjestö ICSID. Designpääkaupungin asema tuo Helsingin seudulle laajaa

PERTTI NISONEN

kansainvälistä näkyvyyttä. Vuonna 2009 selvisi myös Helsingin valinta isäntäkaupungiksi yleisurheilun vuoden 2012 EM-kisoille.

Kulttuurikentällä vuonna 2009 toteutunut merkittävä tapahtuma oli syyskuussa Ateneumissa avautunut Picasso-näyttely. Helsingin kaupunki oli mukana näyttelyssä yhteistyökumppanina ja osarahoittajana. Näyttely oli menestys ja se keräsi 314 755 kävijän ennätysyleisön tammi-kuun 2010 loppuun mennessä.

Tietotekniikkapuolella julkaistiin uudenlainen Helsingin palvelukartta -portaali. Palvelukartta sisältää kaikki kaupungin toimipisteet ja palvelutiedot. Sen avulla kaupunkilaiset voivat muun muassa etsiä, täydentää ja kommentoida kaupungin tuottamia palveluja.

Jussi Pajunen
Kaupunginjohtaja

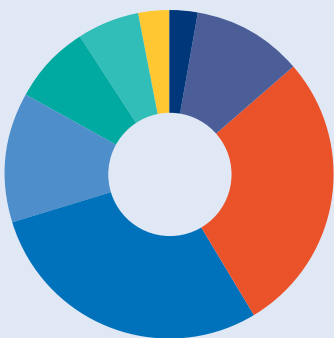
Yleinen talouskehitys

Maailmantalous syöksyi voimakkaaseen taantumahan vuonna 2009. Yhdysvaltojen asuntolainamarkkinoilta liikkeelle lähtenyt finanssikriisi horjutti syyskuusta 2008 lähtien vakavasti koko kansainvälistä talousjärjestelmää. Loppuvuodesta 2008

alkaen finanssimarkkinoiden kriisi siirtyi reaali-talouteen. Maailmantalouden taantumien seurauksena Suomen teollisuuden vienti heikentyi merkittävästi vuoden 2009 aikana. Viennin, rakentamisen, muun investointitoiminnan sekä vuoden 2009 aikana osin jo palveluidenkin supistuminen johti työttömyyden kasvuun.

Helsingin seudun talouden kehitys oli koko maan kehityksen mukainen. Vuoden kolmella ensimmäisellä neljänneksellä Helsingin seudun tuotanto supistui vähintään seitsemän prosenttia edellisvuodesta. Päätoimialojen talouskehitys oli kaksijaakoista: teollisuudessa, rakentamisessa, tukku- ja autokaupassa sekä liikenteessä lasku oli jyrkkää, mutta muilla palvelu-aloilla tuotannon lasku oli pienempää.

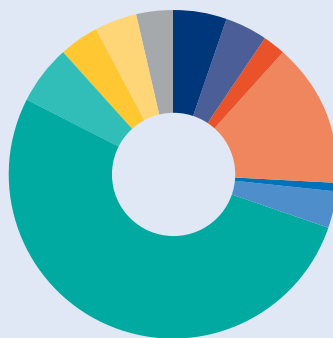
Toimintamenot toimialoittain 2009*

Kaupunginjohtajan toimiala	3 %
Rakennus- ja ympäristötoimi	11 %
Terveyskeskus	28 %
Sosiaalitoimi	29 %
Opetusvirasto ja Metropia AMK	13 %
Muu sivistys- ja henkilöstötoimi	8 %
Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimi	6 %
Tuet eräille hallintokunnille	3 %

Yhteensä 3 891,5 milj. euroa

Toimintatulot, vero- ja valtionosuustulot, nettomääräiset rahoitustulot 2009*

Myyntitulot	5,4 %
Maksutulot	4,2 %
Tuet ja avustukset	2,1 %
Vuokratulot	14,4 %
Muut toimintatulot	0,8 %
Valmistus omaan käyttöön	3,5 %
Kunnallisvero	52,3 %
Yhteisövero	5,7 %
Kiinteistövero	4,0 %
Valtionosuudet	4,1 %
Rahoitustulot -rahoitusmenot	3,5 %

Yhteensä 3 877,3 milj. euroa

* Ilman liikelaitoksia ja itsenäisinä taseyksiköinä toimivia rahastoja.

Helsingin kaupungin tulot ja menot

Talouden taantumasta johtuneesta kaupungin tulopohjan heikentymisestä huolimatta Helsinki monista muista kunnista poiketen päätti olla tekemättä äkillisiä leikkauksia toimintamenoissaan vuonna 2009. Tämä nähtiin elvyttävänä ratkaisuna ja osana koko kansantalouden tukemista. Verotulojen lasku ja toimintamenojen selvä kasvu heikensivät kaupungin rahoituksellista tasapainoa. Rahoitusvajetta tasoitettiin lisäämällä kaupungin lainanottoa. Elvyttävänä toimenpiteenä investoinnit pidettiin suunnitellulla korkealla tasolla.

Kaupungin toimintakate vuonna 2009 oli -2 292,7 miljoonaa euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna toimintakate pieneni 176 miljoonaa euroa. Toimintatulot olivat 1,9 prosenttia ja toimintamenot 5,6 prosenttia suuremmat kuin vuonna 2008. Liikelaitosten toimintatulot kasvoivat 3,9 prosenttia ja toimintamenot 8,2 prosenttia. Ilman liikelaitoksia ja rahastoja tarkasteltuna toimintatulot pysyivät edellisen vuoden tasolla ja toimintamenot kasvoivat 4,6 prosenttia.

Toimintamenojen kasvuprosenttia pienensivät tapahtuneet organisaatiomuutokset. Vertailukelpoinen toimintamenojen kasvu ilman liikelaitoksia ja rahastoja tarkasteltuna oli 6,5 prosenttia.

Euromääräisesti toimintamenot ilman liikelaitoksia tarkasteltuna ylittivät talousarvion 21,6 miljoonalla

euolla ja toimintatulot 82,4 miljoonalla euolla. Menojen ylitys koostui valtaosin sosiaalitoimen ja HUS:n menojen ylityksestä sekä rakentamispalvelun toimintavolyymien kasvusta. Sosiaalitoimen ylitys oli yhteensä 60,9 miljoonaa euroa, ja HUS:n ylitys 16,5 miljoonaa euroa. Nettobudjetoidun rakentamispalvelun menot olivat 29,2 miljoonaa euroa talousarviota suuremmat, mutta myös viraston tulot olivat 35 miljoonaa euroa talousarviota suuremmat. Tämä vaikutti nostavasti tuloslaskelman käyttötalouden yhteenlaskettuihin menoihin ja tuloihin.

Vuosikate jäi 315,3 miljoonaan euroon. Laskua edellisestä vuodesta oli 224,4 miljoonaa euroa. Vuosika-

te osoittaa tulo-rahituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Perus-oletuksena pidetään, että kunnan tulo-rahitus on riittävä, jos vuosika-

te kattaa poistot. Tilikauden vuosika-

te ei kata poistoja ja nettoinvestoinneista vain 50,8 prosenttia.

Kaupungin talous vuosikatteella mitattuna ei tilikaudella ollut tasapainossa. Kun tunnuslukuja tarkastellaan ilman liikelaitoksia, on tilanne vielä heikompi. Vuosikate ilman liikelaitoksia oli negatiivinen, -14,2 miljoonaa euroa ja -24 euroa asukasta kohden.

Vuoden 2009 kaupungin tilikauden tulos oli 14,1 miljoonaa euroa, ja ylijäämäksi varausten ja rahas-

tojen muutosten jälkeen muodostui 22,1 miljoonaa euroa. Liikelaitosten osuus tilikauden tuloksesta oli 214,1 miljoonaa euroa ja ylijäämästä 222,6 miljoonaa euroa. Tilikauden tulos ilman liikelaitoksia ja rahastoja oli -193,3 miljoonaa euroa ja alijäämä -200,5 miljoonaa euroa.

Koska vuosikate ilman liikelaitoksia oli negatiivinen, jouduttiin kaupungin ydintoimintojen investoinnit kattamaan lainanotolla. Kaupungin talouden tasapaino on perustunut liikelaitosten ja erityisesti Helsingin Energian hyvään tulokseen. Vuonna 2009 toteutettiin 250 miljoonan euron siirto Helsingin Energian vuoden 2008 ylijäämästä kaupungin ylijäämäeriin.

Verotulot

Verotuloja kertyi 123,6 miljoonaa euroa budjetoitua vähemmän. Kunnallisveroa kertyi 33,2 miljoonaa euroa, ja yhteisöveroa 90,9 miljoonaa euroa arvioitua vähemmän. Kiinteistöveroa kertyi 0,7 miljoonaa euroa arvioitua enemmän. Koiraveron tuotto jäi 0,2 miljoonaa euroa alle arvioidun.

Valtionosuudet, jotka sisältävät myös verotulotasauksen, toteutuivat 1,7 miljoonaa euroa talousarvioita pienempinä.

VEROTULOJEN ERITTELY

1000 euroa	2009	2008
Kunnallisvero	2 028 024	1 975 053
Yhteisövero	219 295	288 092
Kiinteistövero	155 679	148 963
Koiravero	576	635
Yhteensä	2 403 574	2 412 743

VALTIONOSUUDET

1000 euroa	2009	2008
Laskennalliset valtionosuudet ennen verotulotasauksia	451 598	446 700
Verotulotasaus	-290 672	-266 900
Valtionosuudet	160 926	179 800

Toiminnan ja investointien rahavirta ilman liikelaitoksia tarkasteltuna oli -406,7 miljoonaa euroa, joka oli 42,3 miljoonaa euroa talousarviossa ennakoitua heikompi. Tämä oli seurausta talousarviossa ennakoitua heikommasta vuosikatteesta sekä talousarviota heikommista satunnaisista eristä. Sen sijaan investointimenot, 427,9 miljoonaa euroa, toteutuivat 53,5 miljoonaa euroa talousarviota pienempinä. Investointimenot olivat 12 prosenttia eli 45,8 miljoonaa euroa suuremmat kuin edellisenä vuonna. Ylitysoikeuksineen investointeihin oli vuonna 2009 käytettävissä 588,5 miljoonaa euroa, joten investointimäärärahojen toteumaprosentti oli 72,7.

Kiinteä omaisuus

Kiinteän omaisuuden myyntitavoitetta, 103,0 miljoonaa euroa, ei saavutettu. Tämä johtui taloustilanteen heikkenemisestä. Maanmyyntituloja kertyi 35,9 miljoonaa euroa ja vaihdossa luovutettujen alueiden myyntituloja 4,9 miljoonaa euroa, yhteensä 40,8 miljoonaa euroa. Merkittävimmät myyntikohteet olivat Kalasataman, Myllypuron sekä Etelä-Hermannin alueilla.

Kiinteistöjen ostot

Kiinteistöjen ostoihin myönnetystä määrärahasta, ylitysoikeuksineen 21,0 miljoonaa euroa, käytettiin suoriin ostoihin 12,5 miljoonaa euroa ja vaihtoihin 4,1 miljoonaa euroa. Merkittävimmät hankinnat tehtiin Arabian alueelta ja Östersundomista.

Senaatti-kiinteistöiltä ostettiin Nilsiäkatu 3:n kiinteistö Helsingin teknikan alan oppilaitoksen lisätiloja varten.

Esirakentaminen, täyttötyöt ja alueiden käyttöönoton edellyttämät toimenpiteet, kaupunginhallituksen käytettäväksi

Määrärahoja käytettiin 33 miljoonaa euroa, josta varsinaiseen esiraken-

tamiseen käytettiin 15,1 miljoonaa euroa, maaperän puhdistamiseen 10,9 miljoonaa euroa ja muihin kohteisiin 7,0 miljoonaa euroa.

Suurin työkohte oli Kalasataman alue, jossa esirakentamiseen, maaperän puhdistamiseen ja purkutöihin käytettiin 6,7 miljoonaa euroa. Länsisatamassa vastaaviin töihin käytettiin 3,7 miljoonaa euroa ja Arabianrannassa 2,4 miljoonaa euroa.

Alueiden käyttöönoton edellyttämät selvitykset ja toimenpiteet -alakohdasta (10,4 miljoonaa euroa) rahoitettiin muun muassa Myllypuron uuden palvelukeskuksen toteuttamisen edellyttämät sopimuskorvaukset, 5,9 miljoonaa euroa, täydennysrakentamiskorvauksia noin 1,1 miljoonalla eurolla sekä Viikkinmäen maaperän puhdistamista 1,1 miljoonalla eurolla.

Kiinteistöjen hankinta, rakentamiskelpoiseksi saattaminen sekä kaavoitukset

Kiinteistöjen ostoihin käytettiin 5,5 miljoonaa euroa, josta suorien ostojen osuus oli 4,6 miljoonaa euroa.

Uudis- ja lisärakennushankkeisiin käytettiin 39,2 miljoonaa euroa eli 77 prosenttia käytettävissä olleesta määrärahasta.

Merkittäviä valmistuneita kohteita olivat Latokartanon ja Arabian peruskoulut, Haartmanin sairaala sekä lasten päiväkodit Toivo, Aalto, Pajalahdi ja Ilomäki, Outamon oppilaskodin osastot 1 ja 2 ja Tervalammen kuntoutuskeskuksen naistenyhteisön uudisrakennus.

Korjausrakennushankkeisiin käytettiin 93,4 miljoonaa euroa eli lähes 96 prosenttia käytettävissä olleesta määrärahasta.

Opetustoimen hankkeista valmistuivat Kannelmäen peruskoulun peruskorjaus ja Högstadieskolan Lönkanin opetustilojen ja talotekniikan perusparannus. Sosiaalitoimen hankkeista valmistui asunnottomien palvelukeskuksen peruskorjaus.

Määrärahaa on käytetty kiireellisiin kosteusvauriokorjauksiin. Suurimpia vuoden aikana toteutettuja hankkeita olivat Herttoniemen sairaalan C-rakennuksen märkätilojen korjaus, Koskelan sairaalan C-rakennuksen julkisivujen korjaus ja Pihlajamäen ala-asteen julkisivujen korjaus.

Pelastustoimen rakennukset, pelastuslautakunnan käytettäväksi

Haagan asuintalojen peruskorjaus- ja muutostyöt toimistotiloiksi valmistuivat marraskuussa. Jätkäsaaren pelastusaseman rakennustyöt alkoivat ja ne etenevät suunnitellusti. Pelastuslautakunta hyväksyi Lassilan pelastusaseman hankesuunnitelman joulukuussa. Erottajan pelastusaseman peruskorjauksen toteutussuunnittelu aloitettiin syyskuussa.

Kadut, liikenneväylät ja radat

Katurakentamisen määrärahat olivat ylitysoikeuksineen 126,4 miljoonaa euroa, joista käytettiin 104,1 miljoonaa euroa. Määrärahoja jäi käyttämättä kaupungin ja Tiehallinnon yhteishankkeissa (Kehä I), meluntorjunnassa (Itäväylän meluste Herttoniemessä), Jätkäsaaren alueprojektissa (Crusellin silta ja Länsilinkki) ja Kruunuvuorenrannan alueprojektissa (Itäväylän ja Linnanrakentajantien liittymä).

Uudisrakentaminen

Katujen uudisrakentaminen kohdistui projektialueille. Rakentaminen oli erityisen vilkasta Salmisaaressa, Hermanninrannassa, Arabianrannassa ja Viikki-Latokartanossa sekä Jätkäsaaren ja Kalasataman aloituskohteissa.

Perusparantaminen ja liikennejärjestelyt

Katujen peruskorjauksen pääkohteita olivat Keskuskatu, Iso puistotie, Krematoriontie ja Yliopistonkatu. Siltojen peruskorjauksessa pääpai-

no oli edelleen Hakamäentien siltöjen saneerauksessa. Päälysteiden uusiminen toteutui täysimääräisesti päälystysohjelman mukaisesti.

Kevyen liikenteen järjestelyistä huomattavimmat olivat Lauttasaarentien, Reijolankadun, Vanhan Hämeenkylläntien ja Myllypurontien kevyen liikenteen järjestelyt.

Yhteishankkeet Tiehallinnon kanssa

Tiehallinnon yhteishankkeet etenivät suunnitellulla tavalla Hakamäentien ja Lahdenväylällä. Hakamäentien monivuotinen parannustyö samoin kuin Ampumaradan alikulkusilta Lahdenväylällä valmistuivat syksyllä 2009.

Kamppi-Töölönlahti-alue

Kamppi-Töölönlahti-alueen katurakentamisen pääkohteet olivat Mechelininkadun ja Leppäsuon alueen katujen rakentaminen. Töölönlahden alueella pääpaino oli Töölönlahden alueen suunnittelussa (Kansalaistori, Töölönlahdenkatu).

Muut kadunpidon investoinnit

Ylijäämämassojen vastaanottoaikojen toteutukseen ja viimeistelyyn varattua määrärahaa ei tarvittu, koska Vantaan Pitkäsuon rahoitustarve jäi vähäiseksi. Myöskään lumen vastaanottoaikojen ja hiekkasiilojen kehittämiseen ja kunnostukseen ei ollut tarpeen investoida. Yleisten käymälöiden vaatimaa kunnallistekniikkaa rakennettiin suunnitellun mukaisesti.

Jätkäsaari

Jätkäsaaren projektialueen rakentaminen eteni hyvin, vaikkakin hieman alkuperäisestä aikataulusta jäljessä. Crusellin sillan ja Saukonpaaden sekä Länsilinkin (Mechelininkadun eteläpään alikulkutunneli) rakentaminen olivat käynnissä. Myös katurakentaminen alueella alkoi syksyllä 2009.

Kalasadama

Kalasadaman alueen esirakentaminen ja kunnallistekniikan rakentaminen etenivät suunnitellulla tavalla.

Kruunuvuorenranta

Kruunuvuorenrannan projektialue oli vielä kaavoitus- ja suunnitteluvaiheessa. Alueen toteutukseen kytkettyvä Itäväylän ja Linnanrakentajantien liittymän toteuttaminen ei ole edistynyt talousarvion rahoitusvarauksen mukaisesti.

Väestönsuojat

Kauppakartanonkadun väestönsuojan hankesuunnitelmia täydennettiin ja hanketta valmistellaan kaupunginvaltuuston päätettäväksi. Katri Valan puiston väestönsuojan peruskorjaustyöt alkoivat marraskuussa.

Puistorakentaminen

Puisto- ja viherrakentamisen määrärahat olivat ylitysoikeuksineen 25,6 miljoonaa euroa, joista käytettiin 20,4 miljoonaa euroa. Määrärahaa jäi käyttämättä, kun Eiranrannan puistojen suunnittelu ja rakentaminen viivästyivät.

Uudet puistot ja puistojen peruskorjaukset

Puistorakentamisen keskeisiä uudisrakennushankkeita olivat Linnapuisto, Aino Acktén puisto, Toukolan rantapuisto, Viikinojan puistot, Marjaniemen siirtolapuutarhan laajenus, Laakavuorenpuisto, Kivikonpuisto ja Pomeranssipuisto.

Huomattavia puistojen peruskorjauskohteita olivat Meripuisto, Kaironpuiston itäosa, Merikannonranta, Talin kartanopuisto, Katri Valan puisto, Svinhufvudinpuisto ja Kiiltomaidon puisto.

Puistorakentamisen määrärahoilla toteutettiin lisäksi leikkipuistot Linja, Soihtu ja Linnunrata.

Liikuntapaikkojen perusparannukset

Uusia käyttöönotettuja liikuntapaikkoja olivat muun muassa Latokartanon liikuntahalli ja Palomylly Myllypurossa. Keskeneräisiä uudisrakentamiskohteita olivat muun muassa Vuosaaren liikuntapuiston kenttätöitä ja muutamat lähiliikuntapaikat. Peruskorjauskohteita olivat muun muassa Kallion kentän huoltorakennus ja Pihlajasaaren silta.

Korkeasaaren perusparannukset

Korkeasaarella rakennettiin Mustikkamaan terminaalin porttijärjestelmä, kunnostettiin vanhoja karhulinnoja ja rakennettiin varikkoalueen huoltotallin kalustokatos.

Lähiörahostosta rahoitettavat hankkeet

Lähiörahostohankkeiden rakentaminen eteni vakiintuneella tavalla. Rakennusviraston Lähiörahosto-hankkeista valmistuivat Pihlajamäen nuorisopuisto, Pihlajamäen ostoskeskusten ympäristö, Pukinmäen keskusta, Pikkukosken kevyen liikenteen silta ja Tallinnanaukio. Edelleen jatkuvia kohteita ovat Kannelmäen katujen kunnostus, Malminkartanon aseman seudun valaistus ja Siltamäen jalankulkuväylien kunnostus.

Investoinnit rahoitettiin lainanotolla

Uusia lainasopimuksia tehtiin yhteensä 360 miljoonalla eurolla, joista nostettiin 290 miljoonaa euroa. Näistä Vuosaaren Satamaa varten nostettiin 110 miljoonaa euroa ja HKL:n vaunuhankintoja varten 30 miljoonaa euroa. Euroopan Neuvoston Kehityspankin (CEB) kanssa tehtiin 100 miljoonan euron suuruinen lainasopimus vuokra-asuntotuotannon ja peruskorjauksen tukemiseen kaupungin myöntämällä korkotukilainoilla.

Kaupungin palveluksessa oli vuoden lopussa 39 746 henkilöä, joista 33 035 oli vakinaisia ja 6 711 määräaikaista. Henkilöstön määrä oli 831 henkilöä (2,14 prosenttia) suurempi kuin edellisen vuoden lopussa. Henkilöstömäärän kasvuun vaikutti laskevasti se, että vuosien 2008 ja 2009 vaihteessa valtiolle siirtyi holhoustoimen edunvalvontatoimisto ja kuluttajaneuvonta. Myös Helsingin Tekstiilipalvelu siirtyi pois kaupungin organisaatiosta. Nämä muutokset huomioon ottaen on henkilöstömäärän kasvu edellisestä vuodesta noin 1 000 henkeä. Työllistettyjä oli kaupungin palveluksessa vuoden aikana yhteensä 1 878. Seu-

re Henkilöstöpalvelut Oy:stä ostettiin lyhytaikaista työvoimaa yhteensä 761 henkilötyövuoden verran.

Henkilöstön määrä kasvoi erityisesti sosiaali- ja terveystoimessa, väheni kaupunginjohtajan toimialalla ja pysyi lähes ennallaan muilla toimialoilla. Sosiaali- ja terveystoimessa kasvoi myös määräaikaisten osuus, mutta koko kaupungilla osuus pysyi lähes ennallaan.

Helsingin vanhuspalveluohjelman 2006–2009 yhtenä strategisena linjauksena oli henkilöstön pysyvyyden ja riittävyyden varmistaminen. Vanhusten palvelujen vastuualueella henkilöstömäärä lisääntyi 139 henkilöllä. Vanhusten palvelujen vastuualueen

henkilöstömäärän lisäys perustuu vanhuspalveluohjelman ja hankkeiden toteuttamiseen sekä päivätoiminnan vahvistamiseen.

Vuoden loppuun mennessä kaikki kiinteistöviraston, Helsingin Sataman ja Korkeasaaren eläintarhan tuntipalkkaiset työntekijät siirtyivät kuukausipalkkaisiksi työntekijöiksi.

Vuoden 2009 palkkasumma oli 1 284 miljoonaa euroa, joka on 6,1 prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Palkkoja korotettiin 0,3 prosentin suuruusella järjestelyerällä ja keskimäärin 0,5 prosentin suuruusella samapalkkaisuuserällä 1.5.2009 lähtien. Syyskuun alussa palkkoihin tehtiin 2,4 prosentin suuruinen yleiskorotus.

Tulospalkkiojärjestelmä oli käytössä 30 virastossa tai liikelaitoksessa, vuonna 2008 vastaava luku oli 25. Tulospalkkiojärjestelmän piirissä oli noin 20 500 (18 739) henkilöä. Keskimäärin 1 140 euron suuruisia tulospalkkioita sai noin 19 200 (17 453) henkilöä.

Kaupungin palveluksesta vuonna 2009 erosi 868 henkilöä (1 272) ja siirtyi eläkkeelle 792 henkilöä (702). Eläkkeelle siirtyneiden keski-ikä oli 62,36 vuotta (61,14). Vakinaisen henkilöstön keski-ikä oli 46,4 vuotta (46,5). Määräaikaista henkilöstöä oli 6 711 (6 642). Määräaikaisten henkilöstön määrän kasvuun vaikuttivat erilaiset tekijät, kuten projektien ja hankkeiden toteuttamiseen palkattu henkilöstö.

KAUPUNGIN HENKILÖSTÖ¹

Toimialat	Vakainainen henkilöstö		Määräaikainen henkilöstö ²		Koko henkilöstö	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008
1 Kaupunginjohtajan toimiala	2 465	2 562	156	151	2 621	2 713
2 Rakennus- ja ympäristötoimi	5 860	5 690	499	602	6 359	6 292
3 Sosiaali- ja terveystoimi	17 279	16 742	4 205	3 965	21 484	20 707
4 Sivistys- ja henkilöstötoimi	6 530	6 390	1 810	1 877	8 340	8 267
5 Kaupunkisuunnittelu- ja kiinteistötoimi	901	889	41	47	942	936
Yhteensä	33 035	32 273	6 711	6 642	39 746	38 915

¹ Luvuissa ei ole mukana työllistettyjä. ² Luvuissa on mukana oppisopimussuhteiset työntekijät.

Merkittävin riski on edelleen taloudellisen tilanteen heikkeneminen ja sen vaikutukset kaupungin talouteen. Rahoitusvajeen kattamiseksi ja taloudellisen tasapainon saavuttamiseksi on seuraavina vuosina sekä sopeutettava merkittävästi toimintamenoja pienentyneeseen tulopohjaan että vahvistettava tulopohjaa. Taloussuunnitelmakauden kaikille vuosille 2010–2012 on suunniteltu suurta lainanottoa.

Henkilöstöön liittyvät riskit muodostuvat muun muassa eläköitymisen ja osaamisen varmistamisen haasteista. Mikäli riskit toteutuisivat, ne uhkaisivat toiminnan jatku-

vuutta. Omaisuus- ja vahinkoriskiä on tunnistettu monilla toimialoilla, joissa toiminta on riippuvaista kiinteistöjen ja laitteiden kunnosta sekä lämmön-, sähkön- ja vedenjakelun häiriöttömyydestä. Edellä mainittujen lisäksi monet prosessit ovat myös hyvin riippuvaisia tietoliikenneyhteyksistä.

Näiden riskien hallinta edellyttää vahvaa toiminnan sujuvuuden ja jatkuvuuden hallintaa.

Muina riskeinä on tunnistettu muun muassa liikelaitosten toimintaympäristöön liittyviä liiketoimintariskejä, pelastustoimintaan ja turvallisuuteen liittyviä riskejä sekä ympäristötekijöihin liittyviä riskejä.

Merkittävin yksittäinen vuonna 2009 toteutunut vahinkoriski oli vesijohdon rikkoutumisesta seurannut Rautatientorin metroaseman vesivahinko. Se aiheutti arviolta noin viiden miljoonan euron vahingot sekä muita välillisiä vaikutuksia.

Kaupunkitasoisten riskien järjestelmällinen kokoaminen ja arviointi käynnistettiin 2009. Merkittävien riskien ja hallintakeinojen arviointia jatketaan vuonna 2010. Kaupunkikonsernin riskienhallintaa edistetään yhtenäistämällä riskienhallinnan toteuttamista virastoissa, liikelaitoksissa ja tytäryhteisöissä sekä kehittämällä käytössä olevia menetelmiä ja malleja.

Ympäristötekijät

Helsingin kaupunki on ympäristön kannalta alueen merkittävimpien toimijoiden joukossa esimerkiksi liikenteen, energiantuotannon ja jätevesihuollon aloilla. Suomen hiilidioksidipäästöistä Helsinki tuottaa noin viisi prosenttia. Viikinmäen jätevedenpuhdistamo vastaa lähes miljoonan ihmisen jätevesien puhdistamisesta.

Kaupungin organisaatiot kuluttavat paljon luonnonvaroja ja energiaa, mutta virastoilla on myös paljon välillisiä ympäristövaikutuksia esimerkiksi kaupungin kehittämisen ja hankintojen välityksellä. Välilliset vaikutukset voivat olla sekä positiivisia että negatiivisia ympäristövaikutuksia.

Kaupungin oman toiminnan ympäristöasioiden hallinnan keskeiset ohjausvälineet ovat kaupungin strategiaohjelma, ympäristöpolitiikka, ympäristösuojelun osa-alueiden ohjelmat (muun muassa ilmansuojelun toimintaohjelma, pääkaupunkiseudun ilmastostrategia ja meluntorjunnan toimintasuunnitelma) sekä virastojen ja liikelaitosten ympäristöjärjestelmät ja -ohjelmat.

Kaupungin ympäristökulut ovat viime vuosina olleet noin 86–100 miljoonan vuosiluokkaa.

Lisäksi kaupunki on vuosittain investoinut ympäristönsuojeluun 25–45 miljoonaa euroa. Ympäristökuluista merkittävimpiä ovat olleet ympäristöperusteiset verot, jäteve-

sien käsittelyyn, yleisten alueiden puhtaanapitoon ja ilmansuojeluun liittyvät toimet sekä investoinneista pilaantuneiden maiden kunnostukset ja jätevesien käsittelyn ja viemäröinnin tehostamisen hankkeet. Ympäristötuottoja on kertynyt vuosittain noin 60–70 miljoonaa euroa.

Tulevaisuudessa lisääntyviä kustannuksia tulevat aiheuttamaan ilmastomuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen, energiatehokkuuden velvoitteet, paikallisen ilmanlaadun parantaminen, meluntorjunta sekä pilaantuneiden maiden kunnostus ja esirakentaminen.

Vuoden 2009 tilinpäätöksen tunnusluvut

VUODEN 2009 TILINPÄÄTÖKSEN TUNNUSLUVUT

Tuloslaskelman tunnusluvut	2009	2008
Toimintatuotot toimintakuluista, %	41,4	42,9
Vuosikate, milj. euroa	315,3	539,8
Vuosikate % poistoista	94,5	181,3
Vuosikate, euroa/asukas	541	942
Vuosikate ilman liikelaitoksia, euroa/asukas	-24	306
Asukasmäärä	583 100	573 011
Rahoituslaskelman tunnusluvut	2009	2008
Investointien tulorahoitus, %	50,8	77,9
Pääomamenojen tulorahoitus, %	45,1	74
Lainanhoitokate	4,3	5,9
Rahavarat 31.12., 1000 euroa	687 655	684 448
Kassan riittävyys, päivää	53	55
Taseen tunnusluvut	2009	2008
Omavaraisuusaste, %	75,5	77,5
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	39,1	33,4
Lainakanta, 31.12. milj. euroa	890	659
Lainat, euroa/asukas	1 527	1 150
Lainasaamiset, 31.12. milj. euroa	980	999
Konsernitaseen tunnusluvut	2009	2008
Omavaraisuusaste, %	60,9	62,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	84,5	76,1
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 euroa	3 365 612	2 940 898
Konsernin lainakanta, euroa/asukas	5 772	5 132
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 euroa	430 949	443 853
Konsernin lainasaamiset, euroa/asukas	739	775

VUODEN 2009 TILINPÄÄTÖKSEN TUNNUSLUKUIEN LASKENTAKAAVAT

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista

= 100* Toimintatuotot/(Toimintakulut – Valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate prosenttia poistoista

=100* Vuosikate/Poistot ja arvonalennukset

Vuosikate euroa, asukas

Kuntakohtainen tavoitearvo tunnusluville saadaan jakamalla keskimääräinen investointitaso asukasmäärällä.

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Investointien tulorahoitus, %

= 100* Vuosikate/Investointien omahankintameno

Pääomamenojen tulorahoitus, %

= 100* Vuosikate/(Investointien omahankintameno + Antolainojen nettolisäys + Lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut)/(Korkotuotot + Lainanlyhennykset)

Rahavarat 31.12.

= Rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset

Kassan riittävyys, päivää

= 365 pv x Rahavarat 31.12./Kassasta maksut tilikaudella

TASEEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %

= 100* (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)/(Koko pääoma – Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= 100 (Vieras pääoma – Saadut ennakot)/Käyttötulot

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainat euroa/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla edellä mainittu lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

HELSINGIN KAUPUNGIN TULOSLASKELMA

	01.01.–31.12.2009	01.01.–31.12.2008
Toimintatuotot		
Myyntituotot	1 050 611 592,41	1 036 260 023,48
Maksutuotot	166 412 570,72	161 760 719,16
Tuet ja avustukset	81 763 056,56	70 932 411,78
Vuokratuotot	274 466 055,95	259 456 388,19
Muut toimintatuotot	49 765 403,59	64 211 735,41
	1 623 018 679,23	1 592 621 278,02
Valmistus omaan käyttöön	148 163 413,42	125 181 402,94
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-1 291 975 493,76	-1 226 548 363,01
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-370 248 867,27	-358 518 319,08
Muut henkilösivukulut	-80 871 130,44	-92 721 366,28
Palvelujen ostot	-1 340 738 928,67	-1 260 539 953,90
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-483 314 041,36	-453 996 018,59
Avustukset	-309 913 666,70	-281 557 466,40
Vuokratulut	-146 997 605,46	-128 839 584,08
Muut toimintakulut	-39 835 930,16	-31 788 881,21
	-4 063 895 663,82	-3 834 509 952,55
TOIMINTAKATE	-2 292 713 571,17	-2 116 707 271,59
Verot ja valtionosuudet		
Verotulot	2 403 574 025,41	2 412 743 232,07
Valtionosuudet	160 925 949,00	179 826 498,00
	2 564 499 974,41	2 592 569 730,07
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	46 433 988,27	86 868 765,42
Muut rahoitustuotot	17 562 718,08	18 287 215,90
Korkokulut	-19 089 655,56	-40 152 765,38
Muut rahoituskulut	-1 387 345,02	-1 111 781,23
	43 519 705,77	63 891 434,71
VUOSIKATE	315 306 109,01	539 753 893,19
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-333 019 938,76	-297 704 037,35
Arvonalentumiset	-500 000,00	0,00
	-333 519 938,76	-297 704 037,35
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	34 520 974,05	48 685 885,15
Satunnaiset kulut	-2 159 063,37	-7 405,89
	32 361 910,68	48 678 479,26
TILIKAUDEN TULOS	14 148 080,93	290 728 335,10
Varausten ja rahastojen muutokset		
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	-8 232 905,07	-255 828 734,23
Varausten lisäys (-) tai vähennys (+)	17 531 118,14	241 326 591,69
Rahastojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-1 317 177,00	16 082 678,69
	7 981 036,07	1 580 536,15
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	22 129 117,00	292 308 871,25

Helsingin kaupungin rahoituslaskelma

HELSINGIN KAUPUNGIN RAHOITUSLASKELMA

	2009	2008
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	315 306 109	539 753 893
Satunnaiset erät	32 361 911	48 678 479
Tulorahoituksen korjauserät	-50 653 956	-74 948 199
	297 014 064	513 484 173
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-632 292 732	-700 776 989
Rahoitusosuudet investointimenoihin	11 645 304	8 150 330
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	45 651 313	61 940 588
	-574 996 115	-630 686 071
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-277 982 051	-117 201 898
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-63 392 013	-61 977 266
Antolainasaamisten vähennykset	82 466 064	83 851 755
	19 074 051	21 874 489
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	290 000 000	1 100 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-58 720 171	-58 841 845
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	-1 100 000
	231 279 829	-58 841 845
Oman pääoman muutokset	-254 231	-284 525
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-4 289 407	-16 622 235
Vaihto-omaisuuden muutos	15 113 552	-11 098 281
Saamisten muutos	4 794 252	8 140 909
Korottomien velkojen muutos	15 470 639	77 929 279
	31 089 036	58 349 672
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	281 188 685	21 097 791
RAHAVAROJEN MUUTOS	3 206 634	-96 104 107
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	687 655 159	684 448 525
Rahavarat 1.1.	-684 448 525	-780 552 632
	3 206 634	-96 104 107

Talousarvion mukainen tuloslaskelma

TALOUSARVION MUKAINEN TULOSLASKELMA 31.12.2009*

1 000 euroa	Toteutunut 2008	Talousarvio 2009	Toteutunut 2009	Poikkeama 2009	TA-muutos 2009
TOIMINTATULOT					
Myyntitulot	227 252	198 226	207 499	9 273	0
Maksutulot	160 023	156 362	164 028	7 666	0
Tuet ja avustukset	71 087	62 327	79 999	17 672	0
Vuokratulot	549 463	547 295	559 182	11 887	0
Muut toimintatulot	34 424	31 306	31 073	-233	0
	1 042 249	995 516	1 041 781	46 265	0
Valmistus omaan käyttöön	112 742	100 891	137 072	36 181	0
	1 154 991	1 096 407	1 178 853	82 446	0
TOIMINTAKULUT					
Palkat	-1 062 003	-1 103 787	-1 110 247	-6 460	-8 139
Henkilösivumeno	-397 211	-418 811	-394 477	24 334	-2 030
Palvelujen ostot	-1 292 090	-1 329 139	-1 367 554	-38 415	-43 466
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-155 804	-151 970	-164 014	-12 044	-1 126
Avustukset	-390 271	-395 447	-426 851	-31 404	-32 570
Vuokrat	-407 602	-414 277	-414 224	53	-2 149
Muut menot	-14 404	-56 471	-14 167	42 304	-3 570
	-3 719 385	-3 869 902	-3 891 534	-21 632	-93 050
TOIMINTAKATE	-2 564 394	-2 773 495	-2 712 681	60 814	-93 050
Verot ja valtionosuudet					
Verotulot	2 412 743	2 527 165	2 403 574	-123 591	0
Valtionosuudet	179 826	162 600	160 926	-1 674	0
	2 592 569	2 689 765	2 564 500	-125 265	0
Rahoitustulot ja -menot					
Korkotulot	113 767	87 523	70 474	-17 049	0
Muut rahoitustulot	82 375	80 254	80 909	655	0
Korkomenot	-47 635	-50 700	-16 176	34 524	0
Muut rahoitusmenot	-1 067	-1 500	-1 271	229	0
	147 440	115 577	133 936	18 359	0
VUOSIKATE	175 615	31 847	-14 245	-46 092	-93 050
Poistot ja satunnaiset erät					
Poistot	-196 536	-197 767	-211 130	-13 363	0
Satunnaiset tulot	48 685	103 588	34 235	-69 353	0
Satunnaiset menot	-5	0	-2 159	-2 159	0
	-147 856	-94 179	-179 054	-84 875	0
TILIKAUDEN TULOS	27 759	-62 332	-193 299	-130 967	-93 050
Varausten/rahastojen muutos					
Poistoeron muutos	841	0	841	841	0
Rahastojen lisäys	-245	0	-24 031	-24 031	-50 000
Rahastojen vähennys	19 234	26 880	16 041	-10 839	0
	19 830	26 880	-7 149	-34 029	-50 000
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ (ALIJÄÄMÄ)	47 589	-35 452	-200 448	-164 996	-143 050

* Ilman liikelaitoksia ja itsenäisinä taseyksiköinä toimivia rahastoja.

Talousarvion mukainen rahoituslaskelma

TALOUSARVION MUKAINEN RAHOITUSLASKELMA 31.12.2009*

1 000 euroa	Talousarvio	Toteutunut	Poikkeama
Toiminnan rahavirta			
Tulorahoitus			
Vuosikate	31 847	-14 245	-46 092
Satunnaiset erät	103 588	32 076	-71 512
Tulorahoituksen korjauserät	-121 949	-50 444	71 505
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-481 488	-427 950	53 538
Rahoitusosuudet investointimenoihin	588	8 262	7 674
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	103 000	45 557	-57 443
Toiminnan ja investointien rahavirta	-364 414	-406 744	-42 330
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	-9 400	-13 430	-4 030
Antolainasaamisten vähennykset	43 762	44 001	239
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	58 721	150 000	91 279
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-58 721	-58 720	1
Rahoituksen rahavirta	34 362	121 851	87 489
Pääoman siirto Helsingin Energian pääomasta	0	250 000	250 000
Toimintapääoman muutos	-330 052	-34 893	295 159

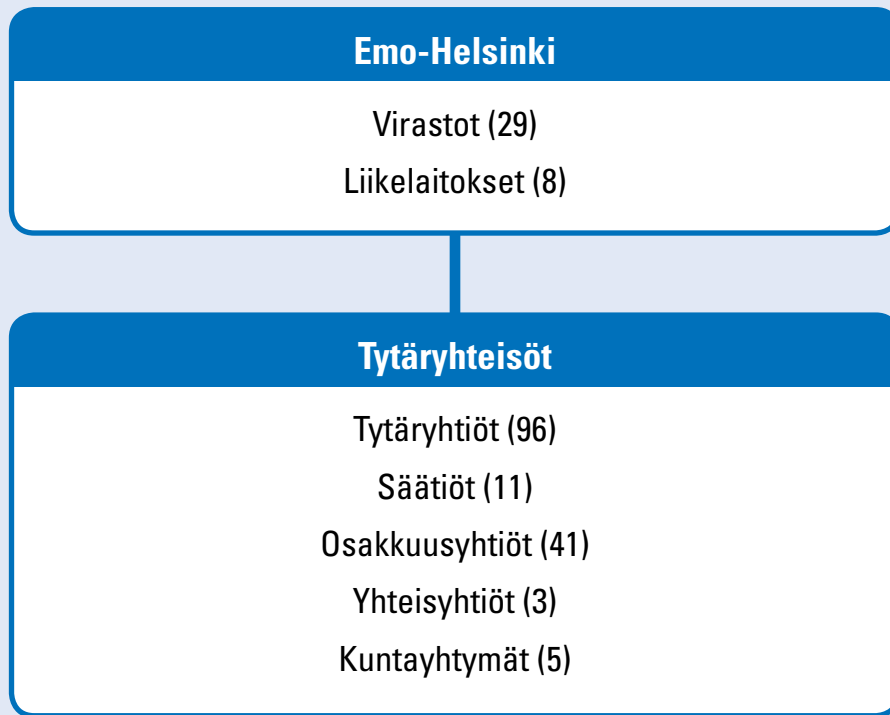
* Ilman liikelaitoksia ja itsenäisinä taseyksiköinä toimivia rahastoja.

HELSINGIN KAUPUNGIN TASE

VASTAAVAA	31.12.2009	31.12.2008
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	51 345 923,84	46 167 326,20
Muut pitkävaikutteiset menot	248 400 146,90	182 804 210,47
Ennakkomaksut	8 241,00	561 376,72
	299 754 311,74	229 532 913,39
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	2 741 580 872,36	2 700 076 286,11
Rakennukset	1 517 029 747,31	1 419 924 214,64
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 264 831 817,20	2 175 321 168,45
Koneet ja kalusto	208 880 423,60	197 666 430,78
Muut aineelliset hyödykkeet	9 566 804,39	9 653 182,62
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	182 713 587,19	259 624 371,24
	6 924 603 252,05	6 762 265 653,84
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	855 943 550,69	815 906 169,37
Joukkovelkakirjalainasaamiset	247 428 180,00	264 420 480,00
Muut lainasaamiset	732 561 714,00	734 650 664,56
Muut saamiset	8 300,00	1 100,00
	1 835 941 744,69	1 814 978 413,93
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	362 037 434,90	372 297 934,78
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	4 165 570,56	4 097 897,68
Muut toimeksiantojen varat	377 538 005,12	309 376 999,83
	743 741 010,58	685 772 832,29
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	65 822 599,05	81 271 387,80
Keskeneräiset tuotteet	3 023 129,23	2 687 892,37
	68 845 728,28	83 959 280,17
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	62 229,53	62 229,53
Muut saamiset	3 655 164,00	2 251 176,24
Siirtosaamiset	6 666,67	0,00
	3 724 060,20	2 313 405,77
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	96 952 257,32	102 838 099,48
Lainasaamiset	998 519,63	911 873,03
Muut saamiset	55 097 116,10	50 940 809,65
Siirtosaamiset	89 731 750,95	94 293 767,97
	242 779 644,00	248 984 550,13
Saamiset yhteensä	246 503 704,20	251 297 955,90
Rahoitusarvopaperit		
Sijoitus rahamarkkinainstrumentteihin	564 976 410,43	467 345 444,62
Joukkovelkakirjalainasaamiset	0,00	112 951 740,00
	564 976 410,43	580 297 184,62
Rahat ja pankkisaamiset	122 678 748,22	104 151 339,97
VASTAAVAA YHTEENSÄ	10 807 044 910,19	10 512 255 574,11

Helsingin kaupungin tase

VASTATTAVAA	31.12.2009	31.12.2008
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 972 406 573,75	2 972 406 573,75
Arvonkorotusrahasto	1 826 400 305,58	1 827 355 906,58
Muut omat rahastot	501 477 556,33	500 160 379,33
Muu oma pääoma	729 030 699,71	729 030 699,71
Edellisten tilikausien ylijäämä/ alijäämä (-)	1 591 340 865,70	1 299 286 224,96
Tilikauden ylijäämä/ alijäämä (-)	22 129 117,00	292 308 871,25
	7 642 785 118,07	7 620 548 655,58
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	375 114 790,65	367 076 604,18
Vapaaehtoiset varaukset	127 811 457,93	145 787 176,07
	502 926 248,58	512 863 780,25
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	265 389 000,00	283 757 000,00
Muut pakolliset varaukset	14 231 329,00	13 802 163,56
	279 620 329,00	297 559 163,56
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	362 294 081,92	373 111 753,17
Lahjoitusrahastojen pääomat	4 165 570,56	4 097 897,68
Muut toimeksiantojen pääomat	355 123 856,35	290 695 086,80
	721 583 508,83	667 904 737,65
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	120 000 000,00	20 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	699 685 714,28	579 004 623,49
Lainat julkisyhteisöiltä	348,61	1 101 045,89
Saadut ennakot	1 600 000,00	0,00
Liittymismaksut ja muut velat	19 805 299,80	17 681 791,96
	841 091 362,69	617 787 461,34
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	69 318 909,21	58 718 909,20
Lainat julkisyhteisöiltä	1 100 697,28	1 261,58
Saadut ennakot	19 968 206,50	15 336 838,11
Ostovelat	177 651 477,53	200 370 795,73
Liittymismaksut ja muut velat	83 436 452,34	76 733 395,93
Siirtovelat	467 562 600,16	444 430 575,18
	819 038 343,02	795 591 775,73
Vieras pääoma yhteensä	1 660 129 705,71	1 413 379 237,07
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	10 807 044 910,19	10 512 255 574,11

Helsingin kaupunkikonserniin kuuluvat ne yhtiöt, säätiöt, yhdistykset ja muut yhteisöt, joissa kaupungilla on määräysvaltaa.

Näiden konserniohjausvastuu on jaettu toimialoittain kaupunginjohtajan ja apulaiskaupunginjohtajien kesken.

Kaupunki emoyhteisönä vastaa kaupunkikonsernin kehityksen ohjaamisesta sekä kaupungin järjestämien palvelujen määrittelystä. Konserniin kuuluvia yhteisöjä käytetään täydentämään kaupungin palvelutuotantoa ja hoitamaan kaupunkikonsernin muita tehtäviä. Kaupunki tuottaa tytäryhteisömuodossa palveluja muun muassa seuraavilla toimialoilla: opetus, kulttuuri, sosiaalitoimi, terveystoimi, kiinteistöt, pysäköinti, matkailu, liikunta, energia, bussiliikenne, catering, elinkeino ja henkilöstö.

Kaupunkikonsernin ohjaus

Kaupungin omistajapolitiikan lähtökohtana on kaupunginvaltuuston strategiaohjelma ja muut omistajapolitiikkaa koskevat päätökset. Kaupungin hallituksen konsernijaosto laatii tarpeen mukaan tytäryhteisökohtaisia omistajapolitiittisia linjauksia.

Konsernin johdon muodostavat kaupunginvaltuusto, kaupungin hallitus, kaupungin hallituksen konsernijaosto, kaupunginjohtaja ja apulaiskaupunginjohtajat. Konsernin johdon tehtävistä on säädetty kuntalais- ja määrätty kaupungin hallituksen johtosäännössä.

Kaupunginvaltuusto päättää konsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista, merkittävistä ja taloudellisesti kauaskantoisista kaupungin hallinnon järjestämisen periaatteista ja hyväksyy konserni-tilinpäätöksen.

Kaupungin hallitus johtaa konsernia, vastaa kaupunkikonsernin ohjauksen ja konsernivalvonnan järjestämisestä, asettaa osaltaan kaupunkikonserniin kuuluville yhteisöille tavoitteita sekä seuraa niiden toteutumista ja valvoo, että konsernin tytäryhteisöt toimivat kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti ja että niiden toimintapolitiikat ovat kaupungin päämäärien mukaiset.

Konsernijaosto aloitti

Kaupungin hallituksen konsernijaoston tehtävänä on kaupunginvaltuuston hyväksymää konserniohjetta ja kaupungin hallituksen hyväksymiä muita konsernia koskevia ohjeita noudattaen tehdä esityksiä omistajapolitiikan linjauksista, konserniohjauksen periaatteista sekä tytäryhteisöille asetettavista tavoitteista. Konsernijaoston tehtävänä on myös seurata, että

tytäryhteisöt toimivat kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden mukaisesti sekä huolehtia konsernivalvonnan toteuttamisesta.

Lisäksi konsernijaosto määrittää kaupungin edustajat yhteisöjen yhtiö-, yhtymä- ja vuosikokouksiin silloin, kun kokouksessa käsitellään hallintoelinten jäsenten tai tilintarkastajien valitsemista. Konsernijaosto nimeää jäsenet edellä mainittujen yhteisöjen hallintoelimiin, jos kaupungilla on yhtiöjärjestykseen, sääntöön tai sopimukseen perustuva oikeus nimetä jäseniä hallintoelimiin. Konsernijaosto antaa tarvittaes-

sa ohjeita kaupunkia eri yhteisöissä edustavalle kaupungin kannan ottamiseksi käsiteltäviin asioihin silloin, kun kysymyksessä on taloudellisesti merkittävä tai periaatteellisesti laajakantoinen asia.

Kaupunginjohtajisto seuraa konserniin kuuluvien yksiköiden toimintaa, huolehtii konsernin johtamisen ja hallinnon yhtenäisyydestä ja arvioi konsernirakenteen kehittämistarpeita.

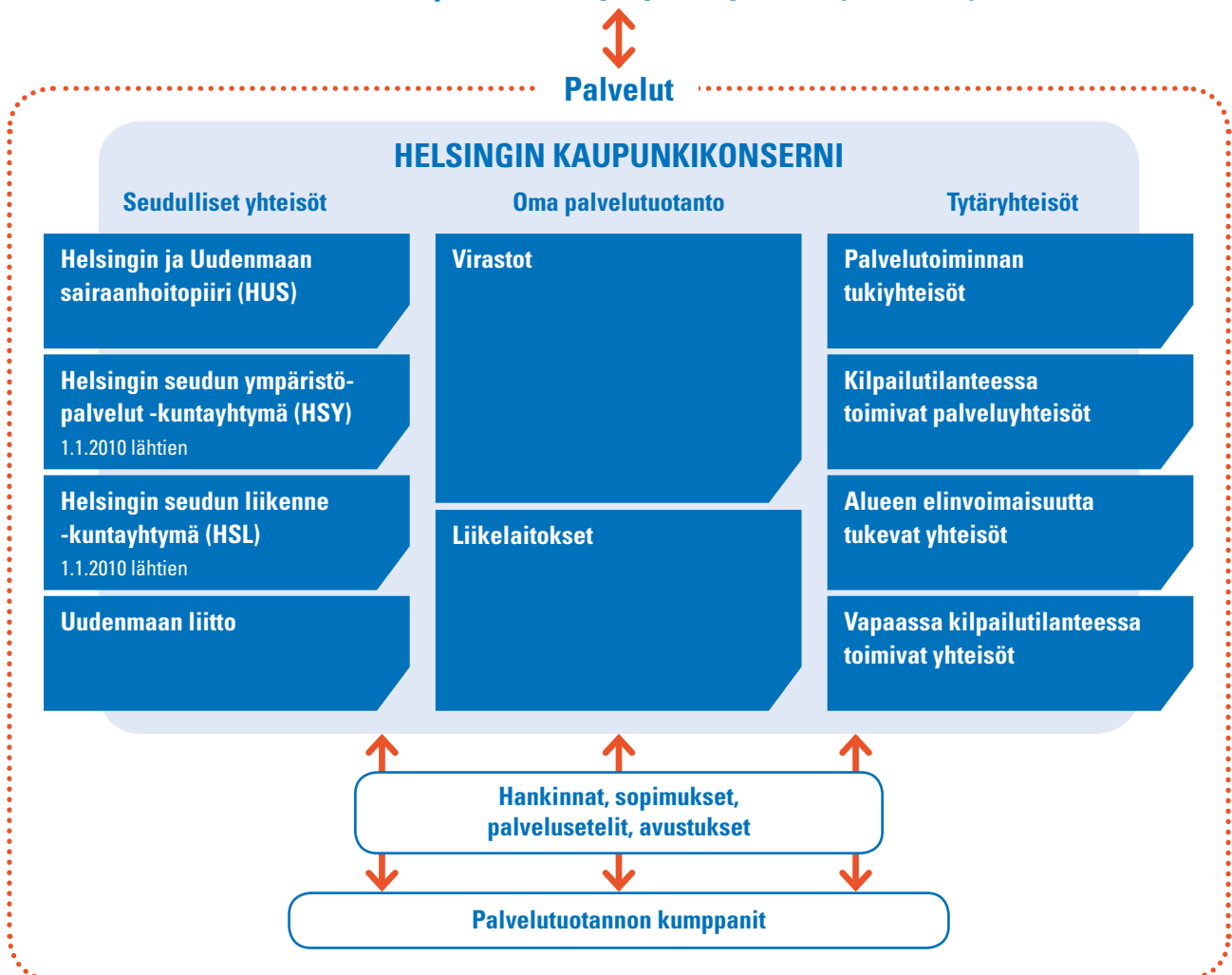
Kaupunginjohtaja huolehtii konsernin toiminnan ja talouden yleissuunnittelusta, seuraa konsernin toimivuutta, tekee ehdotuksia konsernirakenteen kehittämiseksi ja huolehtii kaupungin edun val-

vomisesta niissä yhteisöissä ja säätiöissä, joissa kaupungilla on määräysvaltaa.

Apulaiskaupunginjohtaja toimialallaan huolehtii kaupungin edun valvomisesta niissä yhteisöissä ja säätiöissä, joissa kaupungilla on määräysvaltaa.

Konserniohjausta on kehitetty kaupunginhallituksen 30.10.2006 päättämien kehittämislinjausten mukaisesti tehostamalla konserniohjausta kaupunkikonsernin kokonaisedun näkökulmasta. Tavoitteena on tytäryhteisöjen toiminnan tehokkuuden ja tuottavuuden parantaminen sekä johtamis- ja hallintokäytäntöjen yhtenäistäminen.

Asiakkaat: kaupunkilaiset, yritykset, yhteisöt ja vierailijat

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNITULOSLASKELMA

1 000 euroa	01.01.–31.12.2009	01.01.–31.12.2008
Toimintatuotot	2 547 766	2 489 543
Toimintakulut	-4 555 246	-4 349 807
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta / tappiosta (-)	18 247	14 839
TOIMINTAKATE	-1 989 233	-1 845 425
Verotulot	2 403 574	2 412 743
Valtionosuudet	160 926	179 826
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	26 677	70 058
Muut rahoitustuotot	4 885	7 445
Korkokulut	-96 613	-126 137
Muut rahoituskulut	-6 137	-4 471
	-71 188	-53 105
VUOSIKATE	504 079	694 039
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-472 384	-428 630
Tilikauden yli- ja alipariarvot	-1 691	-1 667
Arvonalentumiset	-500	0
	-474 575	-430 297
Satunnaiset erät	32 168	47 740
TILIKAUDEN TULOS	61 672	311 482
Tilinpäätössiirrot	-23 827	-18 699
Vähemmistöosuudet	1 119	165
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ (-)	38 964	292 948
Konsernituloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	55,9	57,2
Vuosikate/Poistot, %	106,2	161,3
Vuosikate, euroa/asukas	864	1 211
Asukasmäärä	583 100	573 011

Helsingin kaupungin konsernirahoituslaskelma

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNIRAOHITUSLASKELMA

1 000 euroa	2009	2008
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	504 079	694 039
Satunnaiset erät	32 168	47 740
Tulorahoituksen korjauserät	-61 356	-87 991
	474 891	653 788
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-1 090 135	-1 002 920
Rahoitusosuudet investointimenoihin	11 839	8 414
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	171 422	118 344
	-906 874	-876 162
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-431 983	-222 374
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-56 765	..
Antolainasaamisten vähennykset	69 537	..
Antolainasaamisten muutokset		-12 809
	12 772	-12 809
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	635 410	..
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-194 952	..
Pitkäaikaisten lainojen muutos		-7 087
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-15 744	66 756
	424 714	59 669
Oman pääoman muutokset	-254	..
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-6 188	-11 288
Vaihto-omaisuuden muutos	15 087	-10 736
Saamisten muutos	1 556	-18 670
Korottomien velkojen muutos	2 003	116 962
	12 458	76 268
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	449 691	123 128
RAHAVAROJEN MUUTOS	17 708	-99 246
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	913 965	896 257
Rahavarat 1.1.	-896 257	-995 503
	17 708	-99 246
Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut		
Investointien tulorahoitus, %	45,7	69,8
Pääomamenojen tulorahoitus, %	39,3	..
Lainanhoitokate	1	..
Kassan riittävyys (pv)	56	..

HELSINGIN KAUPUNGIN KONSERNITASE

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	58 780	52 157
Muut pitkävaikutteiset menot	282 956	214 231
Ennakkomaksut	3 640	2 169
	345 376	268 557
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	2 792 274	2 750 524
Rakennukset	4 415 375	4 221 685
Kiinteät rakenteet ja laitteet	2 353 485	2 241 869
Koneet ja kalusto	579 613	543 584
Muut aineelliset hyödykkeet	34 196	39 773
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	487 467	474 897
	10 662 410	10 272 332
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	166 745	172 165
Muut osakkeet ja osuudet	360 401	328 823
Joukkovelkakirjalainasaamiset	247 428	264 420
Muut lainasaamiset	183 521	179 433
Muut saamiset	2 240	2 108
	960 335	946 949
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	399 449	339 257
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	78 765	93 852
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	18 421	17 181
Lyhytaikaiset saamiset	310 618	313 414
	329 039	330 595
Rahoitusarvopaperit	587 527	602 949
Rahat ja pankkisaamiset	326 438	293 308
VASTAAVAA YHTEENSÄ	13 689 339	13 147 799

Helsingin kaupungin konsernitase

1 000 euroa	31.12.2009	31.12.2008
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 972 406	2 972 406
Arvonkorotusrahasto	1 832 746	1 833 695
Muut omat rahastot	714 196	711 196
Muu oma pääoma	729 031	729 031
Edellisten tilikausien ylijäämä / alijäämä (-)	1 327 706	1 024 404
Tilikauden ylijäämä / alijäämä (-)	38 964	292 948
	7 615 049	7 563 680
VÄHEMMISTÖOSUDET	55 482	45 026
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	466 518	433 357
Vapaaehtoiset varaukset	198 276	213 792
	664 794	647 149
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset	267 179	285 546
Muut pakolliset varaukset	39 725	40 009
	306 904	325 555
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	725 059	671 055
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	3 179 363	2 746 777
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	32 556	24 932
	3 211 919	2 771 709
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	186 249	194 121
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	923 883	929 504
	1 110 132	1 123 625
Vieras pääoma yhteensä	4 322 051	3 895 334
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	13 689 339	13 147 799
Konsernitaseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	60,9	62,6
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	84,5	76,1
Kertynyt ylijäämä, euroa	1 366 670	1 317 352
Kertynyt ylijäämä, euroa/asukas	2 344	2 299
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 euroa	3 365 612	2 940 898
Konsernin lainakanta, euroa/asukas	5 772	5 132
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1 000 euroa	430 949	443 853
Konsernin lainasaamiset, euroa/asukas	739	775

HELSINGIN KAUPUNKI
TILINPÄÄTÖS 2009
TIIVISTELMÄ

Julkaisija

Helsingin kaupunki
Talous- ja suunnittelukeskus

Pohjoisesplanadi 11–13
00170 Helsinki
PL 20
00099 Helsingin kaupunki
Puhelinvaihte (09) 310 2505
www.hel.fi/taske

Tilinpäätöksen aineisto:
Talouhallintopalvelu (Talpa)

Tilinpäätöstiivistelmän toimitus

Talous- ja suunnittelukeskus (Taske)

- Birgitta Rickman
- Ari Hietamäki
- Mirva Hokkanen
- Sirpa Jyrkänne

Talouhallintopalvelu (Talpa)

- Tuula Jäppinen
- Maija Voutilainen
- Mithu Abul Kashem

Ulkoasu ja taitto: Innocorp Oy
Valokuvat: Helsingin kaupungin kuvapankki
Paino: Helsingin kaupungin digipaino
ISBN printti 978-952-223-673-9
ISBN verkko 978-952-223-674-6

Kannen kuva: Päiväkoti Toivo valmistui
Apteekkarinraitille Viikkiin vuonna 2009.
Kuvaaja: Tilakeskus / Vladimir Pohtokari

Helsingin kaupunki

Pohjoisesplanadi 11–13
00170 Helsinki
PL 20
00099 Helsingin kaupunki
Puhelinvaihte (09) 310 2505
www.hel.fi/taske